

Tilsynsrapport
Den Blå Planet
- Danmarks Akvarium
2020

Rådet for Zoologiske Anlægs samlede vurdering

Denne tilsynsrapport i 2020 følger op på Rådet for Zoologiske Anlægs tidligere vurdering af Den Blå Planet, Danmarks Akvarium, og gør status for udviklingen og kvaliteten af anlæggets arbejde.

Det er Rådet for Zoologiske Anlægs samlede vurdering i 2020, at Den Blå Planets opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Den Blå Planet varetager de lovbestemte opgaver som formidling, avlssamarbejder, naturbevarelse og forskning på et tilfredsstillende niveau. Anlægget har – i lyset af den pressede økonomiske situation - fulgt tilfredsstillende op på de forhold, som blev påpeget ved rådets sidste besigtigelse og anlægget arbejder med et strategisk afsæt engageret og målrettet for at udvikle den samlede virksomhed kvalitativt, herunder at tilvejebringe en økonomi i balance.

Vurdering i 2017

Rådets samlede vurdering af Den Blå Planets opgavevaretagelse i 2017 var meget tilfredsstillende. Den skriftlige vurdering i 2017 kan læses her: [Tilsynsrapport Den Blå Planet 2017](#)

Fakta om Den Blå Planet, Danmarks Akvarium

Anlægget er en selvejende institution. I tilknytning hertil er oprettet Bygningsfonden Den Blå Planet, der har opført den nuværende akvariebygning. Fonden lejer bygningen ud til Den Blå Planet, Danmarks Akvarium.

Den Blå Planet modtager statsligt driftstilskud i henhold til lov om statstilskud til zoologiske anlæg. Staten er anlæggets offentlige hovedtilskudsyder.

Det oprindelige Danmarks Akvarium åbnede i 1939 i Charlottenlund. På grund af pladmangel og behov for moderne faciliteter blev der bygget et nyt akvarium ved Kastrup Havn i Tårnby Kommune og anlægget skiftede navn til Den Blå Planet, Danmarks Akvarium. Det nuværende anlæg åbnede i 2013 og rummer i dag et omfattende antal fisk og havdyr fordelt på 53 akvarier med i alt syv millioner liter vand.

Anlægget samarbejder med en række interessenter nationalt og internationalt, herunder zoologiske anlæg/akvarier, zooorganisationer og universiteter.

Nøgletal for Den Blå Planet 2018:

- Antal brugere var i alt 520.580
- Samlede omsætning var på 78,5 mio. kr.
- Anlægget rådede over 50,4 årsværk
- Anlægget rådede over et bygningsareal på 9.700 m², herunder 5.000 m² udstilling og et udendørsareal på 4.700 m², inkl. anlæg på 2.000 m² og parkering.

Fokusområder

Arbejdsgrundlag

Det zoologiske anlæg er i henhold til zoo-loven forpligtet til at udarbejde en fireårig arbejdsplan, hvoraf det fremgår, hvilke opgaver anlægget vil forpligte sig til at udføre. Vedtægterne skal være godkendt af Kulturministeriet.

Anlæggets vedtægtsbestemte formål er i kort form at understøtte den danske videnskabelige havforskning/havbiologiske forskning og udbrede kendskabet til forskningens genstand, metoder og resultater. Anlæggets mission er, ”at få børn og voksnes hjerter til at banke for vandets forunderlige liv” og visionen er, at være ”En internationalt anerkendt oplevelsesdestination, der udfordrer opfattelsen af naturens universer”.

Anlægget har udarbejdet fireårig arbejdsplan for 2017-20. Siden zoorådets besigtigelse i 2017, har anlægget haft fortsat fokus på at udvikle en balanceret økonomi og en høj bruger tilfredshed. Målet er at udvikle Den Blå Planet til et moderne oplevelses akvarium med fokus på aktivering, involvering og læring, så brugerne forlader anlægget som aktive naturambassadører. Overskriften er at ”Bryde ruden ned”, så brugerne i højere grad kan komme tæt på dyrene.

Ressourcegrundlag

Det zoologiske anlæg er i henhold til zoo-loven forpligtet til at have en høj standard og et økonomisk grundlag, der gør det muligt at opretholde denne. Endvidere skal der være en fuldtidsansat zoolog.

a. Økonomi

Den Blå Planets samlede indtægter var i 2018 på 78,5 mio. kr. og fordeler sig således:

- Tilskud fra staten: 4,8 mio. kr.
- Tilskud fra kommune 1,7 mio. kr.
- Sponsorater o.a. tilskud 4,3 mio. kr.
- Egenindtjening: 67,7 mio. kr.

Årets resultat var på -0,2 mio. kr. i 2018 og efter tilførsel af årets resultat var anlæggets egenkapital på 18,1 mio. kr.

Anlægget vurderer ved indgangen af 2020, at der efter år med en udfordret økonomi er skabt en bæredygtig organisation og en økonomi i balance med et stabiliseret besøgstal.

b. Medarbejdere

Anlægget rådede i 2018 over 50,4 fastansatte årsværk, herunder videnskabelige medarbejdere, hvoraf 7 var fuldtidsansatte biologer.

c. Bygninger

De bygningsmæssige rammer er velholdte. Anlægget renoveres løbende og der etableres nye dyreanlæg og publikumsfaciliteter, men anlægget er udfordret af, at det nuværende areal er vanskeligt at udvide. Siden rådets besigtigelse i 2017 er det eksisterende areal udnyttet på en ny måde og der er etableret et tropisk rørebassin. I 2020 vil anlægget etablere en ny indgang og billetområde og have fokus på at udvikle den eksisterende bygning, herunder bruge arealer, der tidligere har haft andre funktioner og gøre dem til publikumsarealer.

Det Zoologiske Råds vurdering 2020

Den Blå Planet er et professionelt og veldrevet anlæg, der med et strategisk afsæt arbejder engageret og målrettet for at udvikle den samlede virksomhed kvalitativt. Anlægget har fokus på formidling, avlssamarbejde, naturbevarelse, bidrag til forskning og en bæredygtig økonomi.

Zoorådet vil følge udviklingen af den fortsatte realisering af anlæggets fireårsplan med interesse, herunder udvikling af anlægget på baggrund af en stabiliseret økonomi.

Rådet anbefaler:

- At anlægget fortsat konsoliderer anlæggets økonomi, så det er muligt at udvikle og opretholde en høj standard i anlæggets virksomhed.
- At anlægget med udgangspunkt i en bæredygtig økonomi fokuserer sin indsats, så anlægget i højere grad fungerer som et fyrtårn inden for sit ansvarsområde hav og havbiologi i kraft af sin rolle som Danmarks største akvarium.

Formidling

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven virke til fremme af formidling af kendskabet til vilde dyr. Anlægget skal have særlige formidlingsprogrammer rettet mod børn og unge, såvel når de besøger anlægget i og uden for skolesammenhæng. Anlægget skal have en tilfredsstillende formidling til gavn for de øvrige gæster.

Det Zoologiske Råds vurdering 2020

Den Blå Planets formidling er på et tilfredsstillende niveau, og formidlingsindsatsen ligger i fin forlængelse af anlæggets mål om at udvikle et moderne oplevelsesakvarium med fokus på aktivering, involvering og læring, så brugerne forlader anlægget som aktive naturambassadører.

Målet er at have gode indendørs og udendørs aktiviteter. Ideen om at ”bryde ruden ned”, så brugerne i højere grad kan komme tæt på dyrene er god og fungerer godt, herunder det nye rørebassin. Anlægget har omorganiseret personalets faggrupper, så dyrepasserne i vid udstrækning også varetager formidlingsopgaver, dels for at skabe autentiske oplevelser, hvor gæsterne kommer tæt på dyr og oplevelse, dels for at sikre en effektiv drift af huset.

I 2018 havde anlægget 521.000 besøgende, hvilket er et fald på 32.400 i forhold til 2017. Turisterne udgør en stigende andel af de besøgende fra 19% i 2014 til 65% i 2019 (heraf 60% internationale turister) og udgør et strategisk fokusområde.

Der er et tilfredsstillende niveau af formidlingstilbud til skoleelever og antal besøgende, der modtager undervisning. I 2018 modtog 14.433 elever undervisning, hvilket er en stigning i forhold til 2017, hvor 13.250 modtog undervisning.

Anlæggets skoletjeneste har haft fokus på at sikre en høj kvalitet af de faste undervisningsforløb, målrettet naturfaglige fag og primært grundskolen, og at udvikle nye tilbud. Skoletjenesten har bl.a. udviklet dialogisk børneteater for de mindste aldersgrupper og deltager hvert år i udvalgte nationale indsatser som bl.a. Naturvidenskabsfestival og Forskningens døgn, hvor der udvikles tematiske forløb med brug af nye undervisningsmetoder. Anlægget har efterfølgende bl.a. anvendt undervandsdroner i undervisningsforløb i Øresund.

Fremover vil der være fokus på at udarbejde nye undervisningsforløb, så alle aldersgrupper fra børnehaven til gymnasieniveau er dækket.

Der er i anlægget en god balance imellem dyrevelfærd/formidling og imellem naturoplevelse/kommercielle aktiviteter.

Rådet anbefaler:

- At anlægget i højere grad udfylder rollen som Danmarks førende Akvarium, og med en klar stemme påtager sig rollen som det nationale fyrtårn for havet og havbiologi inden for formidling og undervisning.
- At anlægget i højere grad fokuserer og skærper anlæggets brand.
- At anlægget øger ambitionsniveauet for skoletjenesten og fortsat udvikler formidlingsprogrammet for børn og unge, herunder øget fokus på ungdomsuddannelser.

Avlssamarbejder

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven medvirke aktivt i arbejdet med at bevare truede vilde dyrearter, herunder relevant avlssamarbejde nationalt og internationalt med andre tilsvarende anlæg.

Det Zoologiske Råds vurdering 2020

Anlæggets avlssamarbejde er på et tilfredsstillende niveau, og for udvalgte dele som zebrahajen på et meget højt niveau.

Anlægget deltager i seks avlsprogrammer (fire ESB-programmer og to AZA-studbook programmer) og deltager i fem monitoreringsprogrammer, heraf tovholder for Indopacifisk hammerhaj. Anlægget udfører fokuseret avl på fire arter: zebrahaj, slørfinnet cichlide, javanesiske konæserokke og øjeplættet ørnerokke.

Rådet anbefaler:

- At anlægget fokuserer sin indsats med avlsarbejde på få udvalgte arter med henblik på at nå et højt fagligt niveau, der understøtter anlæggets profil som et kommende fyrtårn inden for det havbiologiske område.
- At anlægget udarbejder en strategi for avlsarbejdet.

Naturbevarelse

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven deltage i relevante naturbevaringsprojekter.

Det Zoologiske Råds vurdering 2020

Anlæggets naturbevaringsarbejde mangler fokusering. Anlægget er bl.a. engageret i debatten om at undgå sandsugning i Øresund, indgår i et partnerskab med den danske NGO Plastic Change om i fællesskab at oplyse om problemerne ved plastikforurening, og yder støtte til driften af Alaska Sealife Center i forbindelse med formidling om havoddere på Den Blå Planet.

Rådet anbefaler:

- At anlægget i højere grad prioriterer og fokuserer sin indsats for naturbevaringsarbejdet.
- At anlægget udarbejder en strategi for naturbevaringsarbejdet.

Bidrag til forskning

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven virke til støtte for forskning.

Det Zoologiske Råds vurdering 2020

Anlæggets forskningsarbejde er på et tilfredsstillende niveau. Anlægget udøver ikke selv forskning, men samarbejder med universiteter og relevante zoo-anlæg om forskning, og stiller sine ressourcer og viden til rådighed herfor. Anlægget har formaliserede samarbejdsaftaler med Københavns Universitet og DTU-Aqua, herunder om tunforskning, hvor Den Blå Planet i 2020 finansierer halvdelen af lønudgiften til en ph.d. stilling i samarbejde med DTU.

Udover at facilitere en række forskningsprojekter, har anlægget deltaget i projekt FISK, et formidlings- og forskningssamarbejde mellem Københavns Universitet, Kattegatcentret, Fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg, Nordsøen Oceanarium og Den Blå Planet. Projektet er finansieret af Nordeafonden og har til formål at koble forskning i fiskeindtag og sundhed med formidling om denne viden.

Anlægget har ikke tilknyttet en egen fast videnskabelig stab til forskning.

Rådet anbefaler:

- At anlægget overvejer selv at udøve forskning, der er fokuseret og set i sammenhæng med anlæggets øvrige virksomhed.

- At anlægget fortsat arbejder forskningsbaseret og fokuserer på i højere grad at opbygge en status som en troværdig kilde med ekspertviden inden for det marinbiologiske område på højt niveau.
- At anlægget udarbejder en strategi for sit forskningsarbejde.

Baggrund

1. Vurderingsforløbet på Den Blå Planet – Danmarks Akvarium

Det Zoologiske Råd besøgte Den Blå Planet den 21. januar 2020.

Tilstede var:

Fra Den Blå Planet:

- Flemming Tomdrup, Bestyrelses formand
- Jon Diderichsen, Direktør
- Heidi Bonsvig, Økonomichef
- Lars Skou Olsen, Kurator/Teknisk Chef/Forskning- og Naturbevarelse
- Tony Jørgensen, Salgs- & Marketingchef
- Kasper Jørgensen, Afdelingsleder dyr / Dyrlæge
- Sara Ernst Kalkerup, Teamleder for Formidling og Udvikling
- Amalie Auvnsø Dahl, Undervisnings- og udviklingsansvarlig, Skoletjenesten
- Rasmus Jakobsen, Udstillingsansvarlig

Fra Rådet for Zoologiske Anlæg:

- Christoffer Knuth (formand), direktør for Knuthenborg Safaripark
- Hanne Strager (næstformand), cand.scient.
- Catharina Eggers Dyrlæge, Ministeriet for Miljø- og Fødevarer
- Ernst H. Andresen Embedsdyrlæge, Ministeriet for Miljø- og Fødevarer
- Maj Friis Munk Biolog, Ministeriet for Miljø- og Fødevarer

Fra Slots- og Kulturstyrelsen, sekretariat for rådet:

- Enhedschef Ole Winther
- Specialkonsulent Lise-Lotte Bjerre

Besøget foregik i anlægget og omfattede besigtigelse af anlægget og dialog med anlæggets ledelse om det zoologiske anlægs opgavevaretagelse.

2. Om Rådet for Zoologiske Anlægs tilsyn

Rådet for zoologiske anlæg fører et løbende tilsyn med de zoologiske anlæg, der modtager statsligt driftstilskud, i henhold til lov om statstilskud til zoologiske anlæg (lov nr. 255 af 12/04/2000).

Formålet med at yde statsligt driftstilskud er i henhold til loven at tilskynde til en stadig højere grad af professionalisme i de zoologiske anlægs arbejde med formidling

af viden om dyrene og deres levevis samt anlæggenes deltagelse i relevante avlssamarbejder og naturbevarelsesprojekter.

Som led i tilsynet foretager rådet faglige vurderinger af anlæggene. Den faglige vurdering baserer sig dels på anlæggets egen indberetning til Slots- og Kulturstyrelsen samt på rådets besigtigelse af de enkelte anlæg. Rådet besigtiger anlæggene hvert andet år og følger op på besigtigelserne med en skriftlig vurdering af anlæggenes varetagelse af opgaverne efter loven. Rådets vurderinger tager udgangspunkt i zoo-lovens § 3, herunder:

- Anlæggets udvikling i forhold til den seneste 4-årsplan, tidligere vurderinger fra rådet samt evt. øvrige udviklingsplaner.
- Organisationsform herunder kravet i zoo-loven om en fuldtidsansat zoolog (cand. Scient.), øvrige tilskud fra offentlige myndigheder, nøgletal (samlet omsætning, antal årsværk, besøgende) samt udviklingen heraf.
- Ressourcegrundlag, herunder bygninger og anlæg.
- Formidling af viden om dyrene og deres levevis herunder særlige formidlingsprogrammer for børn og unge.
- Samarbejde, herunder avlssamarbejde nationalt og internationalt herunder hvilke samarbejder anlægget er koordinator for og hvilke man deltager i.
- Naturbevarelse, herunder hvilke projekter anlægget deltager i og på hvilket niveau.
- Status på anlæggets forskning – dels aktiviteter, hvor anlægget selv udøver forskning, dels aktiviteter, hvor anlægget bidrager ved at stille dyr/faciliteter og viden til rådighed for andres forskning.

Rådets vurdering bliver sammenfattet i en bedømmelse af anlæggets opgavevaretagelse efter følgende skala:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Tilsynsrapporten indeholder Rådets vurderinger af og eventuelle anbefalinger til anlæggets drift og fortsatte udvikling. Rapporten giver samtidig anlæggets kommunale tilskudsyder en viden om det enkelte anlægs virksomhed og de rammer, anlægget arbejder i.